

PRAKTISCHE HANDLEIDING

CO₂-PRESTATIELADDER VOOR BEDRIJVEN

CO₂-PRESTATIELADDER®

Samen zorgen voor minder CO₂

INHOUD

VOORWOORD	4
1 INLEIDING	6
2 DE CO ₂ -PRESTATIELADDER	10
3 INSCHRIJVEN MET CO ₂ -GUNNINGVOORDEEL EN NIVEAUKEUZE	18
4 IMPLEMENTATIE VAN DE CO ₂ -PRESTATIELADDER OP NIVEAU 3	24
5 IN STAND HOUDEN VAN DE CO ₂ -PRESTATIELADDER OP NIVEAU 3	42
6 UITBOUWEN NAAR NIVEAU 4 EN 5	50
BEGRIJPPENLIJST	54

VOORWOORD

De CO₂-Prestatieladder heeft als doel de CO₂-reductie substantieel te vergroten door bedrijven te stimuleren om CO₂ te reduceren binnen de bedrijfsvoering, in projecten en in de keten. De CO₂-Prestatieladder biedt voor bedrijven een gestructureerde aanpak waar gunningvoordeel mee kan worden behaald bij aanbestedingen. In de praktijk levert de ladder een structurele energie- en kostenbesparing op voor het bedrijf. De inzet van de CO₂-Prestatieladder groeit. Er zijn inmiddels ruim 404 geldige certificaten afgegeven (01-01-2014) en steeds meer opdrachtgevers maken gebruik van de ladder bij hun aanbestedingen, waaronder Rijkswaterstaat, Prorail en een snel groeiend aantal decentrale overheden.

APRIL 2014

Deze praktische handleiding is bedoeld voor bedrijven die serieus aan de slag willen met het implementeren van de CO₂-Prestatieladder op niveau 3, het niveau waarop de meeste bedrijven instappen. Wat betekent dit precies voor uw bedrijf? Hoe gaat u te werk? In de handleiding wordt beschreven wat er komt kijken bij certificering, en wat er in uw bedrijf gebeurt nadat u het certificaat heeft ontvangen. Op deze manier kunt u kennis maken met het systeem van de ladder en kunt u vervolgens zelf aan de slag met het invullen van de eisen.

Een belangrijk kenmerk van de ladder is dat bedrijven vrij zijn om de implementatie op hun eigen manier vorm te geven binnen hun organisatie. We willen bedrijven helpen om op een efficiënte en doeltreffende manier het beoogde resultaat (CO₂-reductie) te behalen, door een mogelijke aanpak en mogelijke goede oplossingen te beschrijven. Het staat u uiteraard altijd vrij om uw eigen aanpak te kiezen, zolang u aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder voldoet.

We hopen u met deze praktische handleiding, en de bijlage werkinstructie een stap verder te helpen richting succesvolle implementatie van de CO₂-Prestatieladder, om zo het effect van de ladder op CO₂-reductie, innovatie en samenwerking verder te vergroten.

01 INLEIDING

De CO₂-Prestatieladder stimuleert bedrijven om een bijdrage te leveren aan het verminderen van CO₂-uitstoot door praktische maatregelen te nemen, te werken aan vernieuwing en hun kennis te delen, zowel in het eigen bedrijf als in de keten. De eisen waar aan voldaan moet worden om een CO₂-Bewust Certificaat te behalen worden beschreven in het Handboek CO₂-Prestatieladder van de Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (“SKAO”).

Het Handboek biedt veel keuzeruimte voor bedrijven in de manier waarop de CO₂-reductie in het eigen bedrijf en de eigen keten tot stand komt. Daarnaast biedt het Handboek bedrijven ook de ruimte om zelf te kiezen hoe het proces om het certificaat te behalen wordt ingericht. SKAO heeft in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat en ProRail deze praktische handleiding ontwikkeld om de CO₂-Prestatieladder toegankelijker te maken voor bedrijven.

De werkwijze die beschreven wordt in deze handleiding is één manier om invulling te geven aan de eisen van het Handboek die zich bewezen heeft en doet niet af aan de keuzevrijheid van bedrijven om hun implementatie van de CO₂-Prestatieladder anders vorm te geven, zolang aan het Handboek wordt voldaan.

“Andere bedrijven hebben al veel slimme maatregelen bedacht die wij ook goed kunnen toepassen”

1.1 DOEL EN OPZET VAN DEZE HANDLEIDING

Het doel van deze praktische handleiding is het geven van concrete handvatten voor het opstarten van een CO₂-reductiebeleid in uw bedrijf en het behalen van het CO₂-Prestatieladder certificaat. De Handleiding geeft u snel inzicht in wat de voordelen zijn van de implementatie van de CO₂-Prestatieladder en wat dit precies betekent voor uw dagelijkse praktijk.

In deze handleiding wordt daarom beschreven:

- Wat er nodig is om een CO₂-Bewust Certificaat te behalen op niveau 3 (het niveau waarop de meeste bedrijven instappen);
- Hoe u het systeem vervolgens in stand houdt nadat u het certificaat heeft behaald;
- Met als leidende gedachte het behalen van substantiële CO₂-reductie op een efficiënte manier.

Bij deze handleiding hoort ook de bijlage 'Werkinstructie', waarin gedetailleerd staat beschreven hoe u de documenten die horen bij het invoeren van de CO₂-Prestatieladder op een handige en compacte manier op kunt stellen. Tijdens de audit die nodig is om het CO₂-Bewust Certificaat te behalen zullen deze documenten door de auditor beoordeeld worden.

Deze handleiding is er op gericht om u op een overzichtelijke, toegankelijke manier inzicht te geven in wat het behalen en behouden van een CO₂-Prestatieladder certificaat precies inhoudt. Daarom worden de criteria uit het Handboek CO₂-Prestatieladder vereenvoudigd weergegeven. Het Handboek is leidend wanneer er onverhoopt een tegenstrijdigheid mocht ontstaan tussen de geldende versie van het Handboek en deze handleiding of de Werkinstructie of wanneer deze de criteria onvolledig weergeven.

We willen bovenal bereiken dat u, naast het behalen van het certificaat, substantieel bijdraagt aan CO₂-reductie door daadwerkelijk aan de slag te gaan met energiebesparing, kennis op te doen over innovaties en door praktische maatregelen in te voeren bij projecten.

1.2 LEESWIJZER

De CO₂-Prestatieladder kent vijf niveaus. Meer informatie over het systeem van de CO₂-Prestatieladder is te vinden in Hoofdstuk 2.

U zult bij de keuze voor een niveau de afweging maken tussen het gunningvoordeel en de mate van inspanning om dat niveau te behalen. Meer informatie over de niveaukeuze is te vinden in Hoofdstuk 3.

Als u gekozen heeft voor een niveau kunt u aan de slag met de implementatie van de CO₂-Prestatieladder. Hoofdstuk 4 beschrijft de verschillende activiteiten die deel uitmaken van het implementatietraject voor niveau 3. In de bijlage 'Werk-instructie' vindt u praktische informatie over hoe u deze activiteiten handig kunt vastleggen in een set documenten.

Nadat het implementatietraject is afgerond en u het CO₂-Bewust Certificaat heeft behaald, moet uw CO₂-beleid uitgevoerd en uitgebouwd worden. Hoofdstuk 5 bevat meer informatie over deze periode na certificering.

Indien u de ambitie heeft om door te groeien naar niveau 4 of 5, laat Hoofdstuk 6 op hoofdlijnen zien hoe deze hogere niveaus van de CO₂-Prestatieladder er uit zien.

02

DE CO₂-
PRESTATIE
LADDER

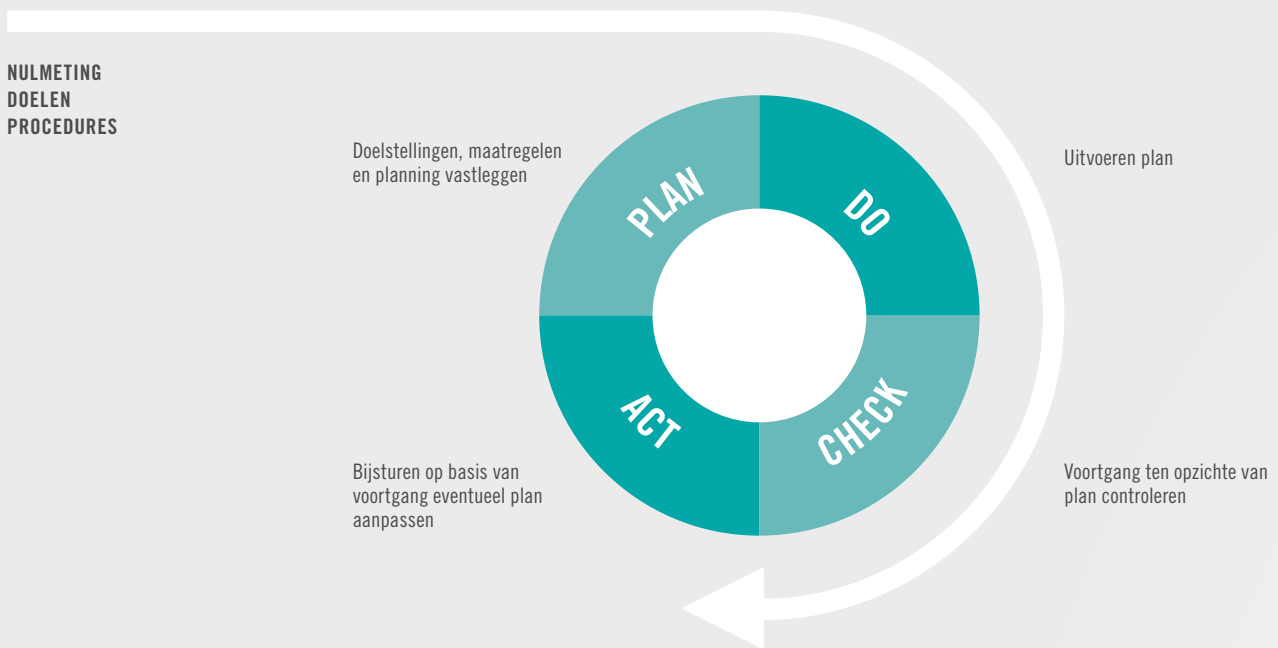

2.1 MANAGEMENTSYSTEEM

De CO₂-Prestatieladder vereist dat het bedrijf een gestructureerd proces inricht dat tot voortdurende verbetering van de CO₂-aankpak leidt. Dit proces is ingericht volgens de Plan-Do-Check-Act stuurcyclus.

START IMPLEMENTATIE:

Tijdens de initiële implementatie van de CO₂-Prestatieladder wordt deze stuurcyclus ingericht en in gang gezet. Met behulp van deze stuurcyclus wordt na het behalen van het certificaat periodiek gemonitord of de gemaakte plannen (**PLAN**) en de wijze van uitvoering (**DO**) nog voldoet (**CHECK**) en wordt bijgestuurd en aangevuld (**ACT**) waar nodig. Tijdens het doorlopen van de cyclus kan bijvoorbeeld blijken dat huidige maatregelen niet voldoende zijn om de

doelstellingen te realiseren. Door aanvullende maatregelen te nemen, kan dan tijdig bijgestuurd worden. Als onderdeel van de continue verbetering kan het daarnaast ook nodig blijken om nieuwe doelstellingen te formuleren, omdat tijdens monitoring blijkt dat de huidige doelstellingen al behaald worden.

2.2 OP WEG NAAR CERTIFICERING

Als u zich wilt laten certificeren op de CO₂-Prestatieladder, moet u er rekening mee houden dat de implementatie van het systeem in uw bedrijf tijd kost. Begin daarom op tijd en plan aan het begin van het traject al een afspraak in met de Certificerende Instantie.

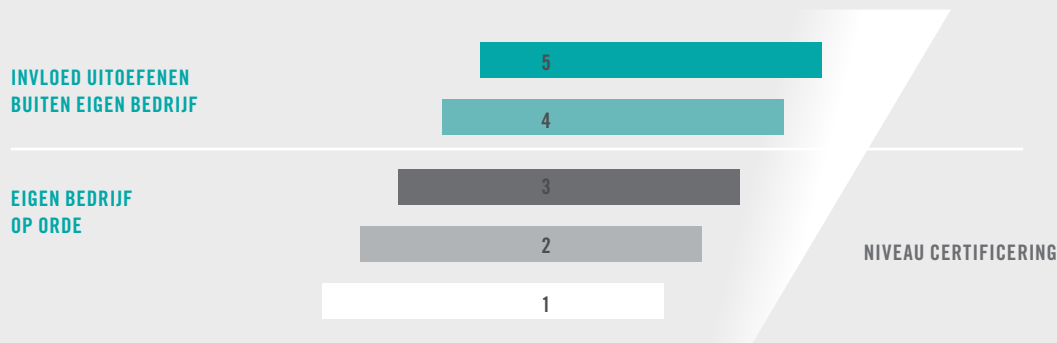
Voor het traject naar niveau 3 kunt u, met behulp van een Kwaliteit, Arbo en Milieu-manager (KAM-manager) die ervaring heeft met managementsystemen zoals ISO 9001, in principe zelf aan de slag en heeft u na 3 tot 4 maanden het CO₂-Bewust Certificaat. Daarnaast wordt nauwe betrokkenheid van een aantal andere personen in de organisatie verwacht, zoals de directie en de administratie voor dataverzameling.

De startpositie van uw bedrijf heeft veel invloed op de benodigde inspanning om de CO₂-Prestatieladder te implementeren. Heeft u bijvoorbeeld al inzicht in uw energieverbruik of bent u al bezig met energiereductie, dan scheelt dit tijd tijdens de implementatie. De uitvoering van de CO₂-uitstoot beperkende maatregelen zal mogelijk voor veel meer personen in het bedrijf een aanpassing van hun werkwijze betekenen. Wie dat zijn en hoe groot die groep is, hangt af van de maatregelen die het bedrijf zelf formuleert.

Wanneer de implementatie is afgerond beoordeelt een Certificerende Instelling (CI) het systeem op het door u ingezette niveau. Na beoordeling van de CI krijgt u een CO₂-Bewust Certificaat op het goedgekeurde niveau.

2.3 DE LADDERSYSTEMATIEK

Per niveau op de ladder moet een bedrijf voldoen aan de eisen binnen vier invalshoeken (A, B, C en D) om zijn certificaat te halen en te behouden. Tot en met niveau 3 richt de CO₂-Prestatieladder zich met name op het eigen bedrijf. De CO₂-activiteiten van het bedrijf hebben betrekking op het gehele bedrijf inclusief alle projecten (zie Hoofdstuk 2.3 voor een toelichting over de projecten).

Hoe hoger u stijgt op de ladder, hoe meer uw activiteiten op het gebied van CO₂ geborgd zijn binnen uw organisatie en hoe meer uw inzicht en inspanning zich ook richt op activiteiten buiten uw bedrijf, zoals in de keten of de sector. Een hoger niveau kan door een opdrachtgever beloond worden met gunningvoordeel. Op welke manier de opdrachtgever uw niveau op de CO₂-Prestatieladder precies waardeert, verschilt per opdrachtgever.

INVALSHOEKEN

Inzicht in uw CO₂-uitstoot en een concreet beleid om reducties te realiseren vormen het fundament van de CO₂-Prestatieladder. Maar de ladder gaat verder dan enkel inzicht in uw CO₂-uitstoot en het vaststellen van doelstellingen om deze te reduceren. De ladder schrijft voor dat u communiceert over uw CO₂-beleid met een aantal bewust gekozen doelgroepen. Daarnaast is ook een belangrijke plaats ingeruimd voor innovatie, doordat bedrijven vernieuwende initiatieven organiseren of hieraan deelnemen.

Per niveau krijgt uw bedrijf aan de hand van een set eisen een plaats op de CO₂-Prestatieladder.

Deze eisen komen voort uit vier invalshoeken:

- **A - Inzicht:**
Het bepalen van de energiestromen en de emissie-inventaris (CO₂-footprint);
- **B - Reductie:**
Energie- en CO₂-reductiemaatregelen ontwikkelen en doorvoeren;
- **C - Transparantie:**
De interne en externe communicatie over het CO₂-beleid;
- **D - Participatie:**
Deelname aan initiatieven in de sector op het gebied van CO₂-reductie.

NIVEAUS

Om een niveau te bereiken moet ook aan de eisen voor alle onderliggende niveaus voldaan zijn. De ervaring leert dat het verstandig is om te beginnen op niveau 3 en dan door te klimmen naar niveau 4 en 5. In het eerste deel van de handleiding (Hoofdstuk 3, 4 en 5) wordt daarom het instappen op niveau 3 als uitgangspunt genomen. Daarna wordt in Hoofdstuk 6 kort beschreven hoe niveau 4 en 5 er uit zien. Hoewel verreweg de meeste bedrijven instappen op niveau 3, kunnen niveaus 1 en 2 ook goed gebruikt worden als plaatsbepaling door een bedrijf dat overweegt om zich te laten certificeren.

DE CO₂-PRESTATIELADDER KENT VIJF NIVEAUS:

- **NIVEAU 1, 2 EN 3:**

Betreffen de CO₂-huishouding en uitdagende reductiedoelstellingen in de eigen organisatie;

- **NIVEAU 4:**

Richt zich met name op een bijdrage aan CO₂-reductie in de keten en aan innovatie;

- **OP NIVEAU 5:**

Laat het bedrijf zien dat het de gekozen ambitieuze doelstellingen haalt en werkt het bedrijf samen aan het realiseren van daadwerkelijke sector-brede reductie.

“Eerst op niveau 3 de organisatie laten wennen, dan verder naar de keten”

2.4 PROJECTEN

De implementatie van de CO₂-Prestatieladder omvat alle activiteiten van een bedrijf, inclusief haar projecten (zie het kader hieronder). Vaak is de winst te behalen in de projecten, die het primaire proces vormen van het bedrijf. Het CO₂-beleid moet daarom doorvertaald worden naar de projecten. U bepaalt echter op bedrijfsniveau wat voor uw bedrijf als geheel de meest efficiënte manier is om CO₂-reductie te bereiken en om het certificaat te krijgen.

De activiteiten in de projecten zijn een afgeleide van het beleid op bedrijfsniveau. Dit kunnen bijvoorbeeld generieke maatregelen zijn die u in alle projecten toepast. Uiteraard kunnen zich in individuele projecten kansen voordoen voor extra reductie. Tegelijkertijd is het vanwege deze efficiënte aanpak op bedrijfsniveau en de verschillen tussen projecten ook mogelijk dat bepaalde maatregelen juist niet in elk project worden toegepast.

IN DEZE HANDLEIDING WORDT HET WOORD BEDRIJF GEBRUIKT VOOR DE PROJECTEN DIE UITGEVOERD WORDEN PLUS DE OVERHEAD.

Voorbeelden van projecten:

- een bouwproject of onderhoudscontract (aannemer)
- een advies- of ontwerpdracht (ingenieursbureau)
- levering van goederen of diensten (transportbedrijf)

Voorbeelden van overhead:

- het hoofdkantoor of regiokantoren
- een centraal magazijn

Zo kan het zijn dat in de praktijk het ene project grote kansen biedt voor CO₂-reductie, bijvoorbeeld bij veel grondverzet, en het andere project wat minder, omdat u enkel lantaarnpalen plaatst. Zolang u de beoogde CO₂-reductie op bedrijfsniveau efficiënt kunt realiseren, kunnen deze verschillen tussen individuele projecten bestaan.

TOEREKENING VAN CO₂-UITSTOOT AAN PROJECTEN

Het bovenstaande houdt onder andere in dat het bedrijf inzicht heeft in het energiegebruik binnen de projecten als geheel. Om dit inzicht te verkrijgen, kunt u een vertaalslag maken van de CO₂-footprint van het hele bedrijf naar de CO₂-footprint van de projecten die uitgevoerd worden door middel van een verdeelsleutel (zie Hoofdstuk 4.2 voor meer informatie over de methode van toerekening van uitstoot naar projecten).

AANTOONBAARHEID IMPLEMENTATIE IN PROJECTEN

De administratieve consequentie van het feit dat alle projecten van het bedrijf meelopen in de CO₂-reductie aanpak van het bedrijf, is dat u met bewijsstukken op bedrijfsniveau aantoont dat het CO₂-beleid in de hele projectenportefeuille in zijn algemeenheid worden toegepast, inclusief de doorvertaling van het bedrijfsbeleid naar individuele projecten. Het is niet nodig om per afzonderlijk project de toepassing van het beleid aan te tonen met aparte documentatie, alleen voor de projecten met gunningvoordeel.

Het project waarvoor u CO₂-gunningvoordeel heeft gekregen maakt onderdeel uit van de projectenportefeuille en loopt dus net als andere projecten mee in de CO₂-reductie aanpak van het bedrijf. Voor elk van de projecten met gunningvoordeel eist de ladder echter dat u de doorvertaling van de bedrijfsaanpak naar het projectniveau daadwerkelijk kunt aantonen met behulp van documentatie. Het staat u altijd vrij om er toch voor te kiezen om voor elk individueel project een eigen administratie in te richten.

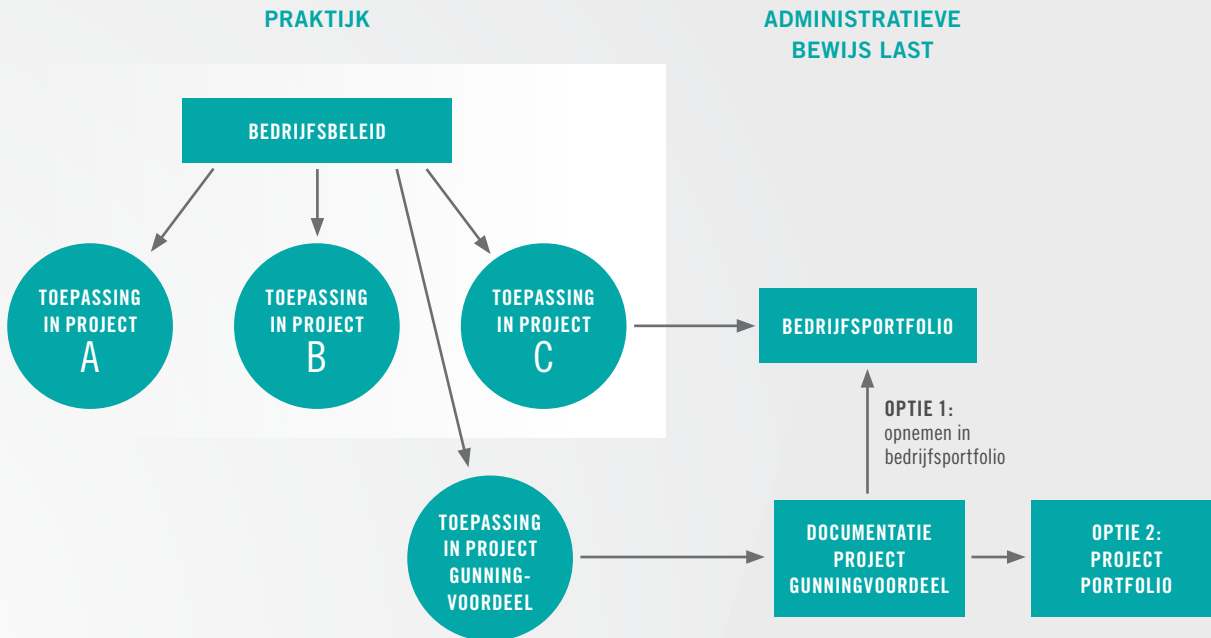

“Je kunt door het inzicht veel gerichtere maatregelen nemen, want je kunt nu precies berekenen wat het effect is”

In de praktische uitvoering van uw CO₂-beleid is er dus geen verschil tussen gelijksoortige projecten met en projecten zonder gunningvoordeel: in beide projecten worden dezelfde maatregelen toegepast, ongeacht of er gunningvoordeel is toegekend. Het uitvoeren van extra reductiemaatregelen in een project met gunningvoordeel, bovenop de maatregelen op bedrijfsniveau, is geen vereiste voor het behalen van het certificaat. Het project met gunningvoordeel heeft enkel een aparte status bij de administratieve bewijsvoering voor de audit.

Een manier om hieraan te voldoen is door te kiezen voor een eigen projectportfolio voor de projecten met gunningvoordeel. Zo kunt u de toepassing van de eisen in het project gemakkelijk aantonen richting de certificerende instantie. Heeft u te maken met een betrokken opdrachtgever die inzicht wil in uw project, dan is het projectportfolio daarnaast een nuttig middel in de communicatie met deze opdrachtgever. Ook vanuit interne overwegingen kan het nuttig zijn om een projectportfolio te hebben, omdat dit de aansturing en de interne communicatie op projectniveau makkelijker maakt. Dit is met name relevant bij grotere, langlopende projecten (ook zonder gunningvoordeel).

Het staat u echter altijd vrij om de doorvertaling naar het project met gunningvoordeel op een andere manier aantoonbaar te maken, bijvoorbeeld door het opnemen van aparte secties voor de projecten met gunningvoordeel in uw bedrijfsportfolio. Het maken van een projectportfolio is geen vereiste, slechts een mogelijke aanpak.

AANTOONBAARHEID PROJECTEN MET GUNNINGVOORDEEL

De inspanningen die uw bedrijf neemt richten zich op al uw projecten. Projecten met gunningvoordeel hebben een speciale status tijdens de audits: voor deze projecten moet u met documentatie aantonen hoe u in dat specifieke project de eisen van de CO₂-Prestatieladder toepast.

Hoe u deze administratieve bewijsvoering inricht, mag u zelf beslissen. Het Handboek schrijft geen methode voor. U moet in ieder geval aandacht schenken aan de projecten met gunningvoordeel in uw bewijsstukken op bedrijfsniveau. Daarbij is het van belang dat u bij aanvang van het project met gunningvoordeel al direct begint met het documenteren van uw CO₂-activiteiten in het project, ook als u nog niet gecertificeerd bent.

Een mogelijk efficiëntere methode is het werken met een projectportfolio. Het woord projectportfolio komt in het Handboek van SKAO niet voor. Het is hier geïntroduceerd als benaming voor de set met alle informatie over CO₂-inspanningen in één project.

An aerial night view of a city, likely Amsterdam, showing a river, buildings, and streetlights. The image is partially covered by a semi-transparent white graphic element.

03

IN SCHRIJVEN
MET CO₂-
GUNNING-
VOORDEEL
EN NIVEAU-
KEUZE

3 INSCHRIJVEN MET CO₂-GUNNINGVOORDEEL EN NIVEAUKEUZE

Wanneer u inschrijft voor een aanbesteding waarbij gunningsvoordeel wordt verleend op basis van de CO₂-Prestatieladder, kunt u gebruik maken van de mogelijkheid om een fictief gunningsvoordeel te verkrijgen. Hoe dit in zijn werk gaat hangt af van de manier van aanbesteden van de betreffende opdrachtgever. U zult altijd moeten aantonen dat het verlenen van gunningsvoordeel aan uw bedrijf terecht is.

Het behalen van het Certificaat betekent dat u kunt aantonen dat u aan de verplichtingen voor CO₂ in het project voldoet. Dit betekent gemak door één certificaat te behalen dat voor alle aanbestedingen met CO₂-gunningsvoordeel te gebruiken is, waardoor het niet nodig is voor elk project de invulling van de CO₂-Prestatieladder apart aan te tonen. De opdrachtgever geeft aan op welke manier het

CO₂-Prestatieladder certificaat als bewijsmiddel dient in de aanbestedingsprocedure. Bij publieke opdrachtgevers zal het meestal zo zijn dat u binnen een jaar na gunning aan moet tonen dat u voldoet aan het door u opgegeven ambitieniveau. Bij andere opdrachtgevers kan het zijn dat u het certificaat of de bewijslast op projectniveau direct bij inschrijving moet tonen.

MET WELKE OPDRACHTGEVER HEBT U TE MAKEN?

U kunt te maken hebben met diverse publieke en private opdrachtgevers die de CO₂-Prestatieladder gebruiken in aanbestedingen. Er bestaan verschillen tussen hoe deze opdrachtgevers de inzet van de ladder benaderen.

Sommige opdrachtgevers vinden het voldoende dat de daadwerkelijke implementatie van de CO₂-Prestatieladder in hun projecten bij de certificering wordt beoordeeld. Andere opdrachtgevers hebben ook belangstelling voor de implementatie in projecten waar zij CO₂-gunningsvoordeel voor hebben verleend. Hoe deze belangstelling precies ingevuld wordt, is afhankelijk van de opdrachtgever. Een voorbeeld hiervan is Rijkswaterstaat. Als onderdeel van haar systeemgerichte contractbeheersing vraagt Rijkswaterstaat het bedrijf om inzicht te geven in hoe het bedrijf bezig is met CO₂-reductie in het project. Een ander voorbeeld is ProRail. ProRail stelt het op prijs om geïnformeerd te worden over inspirerende voorbeelden van CO₂-reductie-maatregelen in haar projecten.

“Ik vraag gedurende het jaar na gunning al een keer of het bedrijf goed op schema loopt en welke maatregelen zij overweegt voor het project”

–CONTRACTMANAGER RIJKSWATERSTAAT

DE BUSINESS CASE: EEN VOORBEELD

Om toe te lichten wat inschrijving met behulp van een CO₂-Bewust Certificaat u kan opleveren en hoeveel het u kost, is hieronder een voorbeeld-business case voor niveau 3 opgenomen. Dit is indicatief en kan per bedrijf uiteraard verschillen. Uitgangspunt is een homogeen bedrijf met 100 medewerkers met één vestiging in Nederland dat één type projecten uitvoert, bijvoorbeeld een transportonderneming. De benodigde inspanning voor de uitvoering van individuele maatregelen en de bijbehorende opbrengsten kan het bedrijf het beste zelf begroten en zijn niet meegenomen in dit overzicht.

KOSTEN	OPBRENGSTEN
1. De eenmalige kosten voor implementatie <i>(100 tot 200 uur – eventueel een deel door een adviseur)</i>	1. Het CO ₂ -gerelateerde gunningvoordeel op de gunningsprijs van verworven opdrachten
2. De structurele inspanning voor het managen van het CO ₂ -reductieproces <i>(40 uur per jaar)</i>	2. De verbetering van uw producten en diensten door innovatie;
3. De structurele inspanning voor de halfjaarlijkse monitoring en communicatie <i>(40 uur per jaar)</i>	3. De versterking van uw imago als duurzame leverancier;
4. Deelname aan een sectorinitiatief <i>(40 uur per jaar en wellicht een aanvullend bedrag)</i>	4. De versterking van uw positie op de arbeidsmarkt als duurzame werkgever;
5. De contributie aan de SKAO (zie tabel op www.skao.nl/tarieven). Een bedrijf met bijvoorbeeld een omzet van maximaal 5 miljoen in 2013: € 255,- per jaar;	5. Meer toegevoegde waarde door duurzaam in te kopen bij uw leveranciers;
6. De kosten van de certificerende instantie, eenmalig <i>(ca. € 3.000,- tot € 4.000,-)</i> en jaarlijks <i>(circa € 1.500,- tot € 2.500,-)</i>	6. De concrete besparingen op energie.

“We hebben het project uiteindelijk gegund gekregen door ons CO₂-Bewust Certificaat”

Als u zonder CO₂-Bewust Certificaat inschrijft, moet u zoveel van uw prijs afhalen als nodig is om uw concurrent mét certificaat te verslaan. Op een project waar u met een CO₂-Bewust Certificaat niveau 3 een gunningvoordeel van bijvoorbeeld 5% kan verdienen, moet u zonder certificaat meer dan 5% goedkoper zijn dan uw concurrent met certificaat. Als u er voor kiest om te certificeren, en vervolgens op een tweede project inschrijft kunt u zonder extra kosten hetzelfde certificaat overleggen en heeft u dus een grotere kans op een nieuwe opdracht. Denkt u bij het afwegen van uw inschrijving ook aan de verhouding tussen het gunningvoordeel dat u kunt behalen en de kosten die u moet maken om de CO₂-Prestatieladder in het project op het gewenste niveau te implementeren.

“Bij ons langlopende project gaf de opdrachtgever de mogelijkheid om te stijgen op de ladder gedurende het project. In het eerste jaar stonden we op niveau 3, en in het volgende jaar groeiden we door naar niveau 5. Ons extra gunningvoordeel dat we hiervoor kregen van de opdrachtgever werd naar rato berekend.”

De benodigde inspanning voor het implementeren van de CO₂-Prestatieladder is sterk afhankelijk van bedrijfsspecifieke factoren, zoals:

- De complexiteit en de omvang van de organisatie;
- Het aantal bedrijfslocaties en eventuele buitenlandse bedrijfsonderdelen;
- De diversiteit in de primaire processen;
- Het al dan niet aanwezig zijn van managementsystemen en een afdeling kwaliteitszorg;
- In hoeverre het bedrijf al aandacht heeft voor energiegebruik.

The background of the page is a photograph of a port at dusk or dawn. A large container ship is docked at a pier, with several gantry cranes positioned over it. The sky is a mix of orange and grey, and the water in the foreground is calm. The text is overlaid on this image in a white, sans-serif font.

04

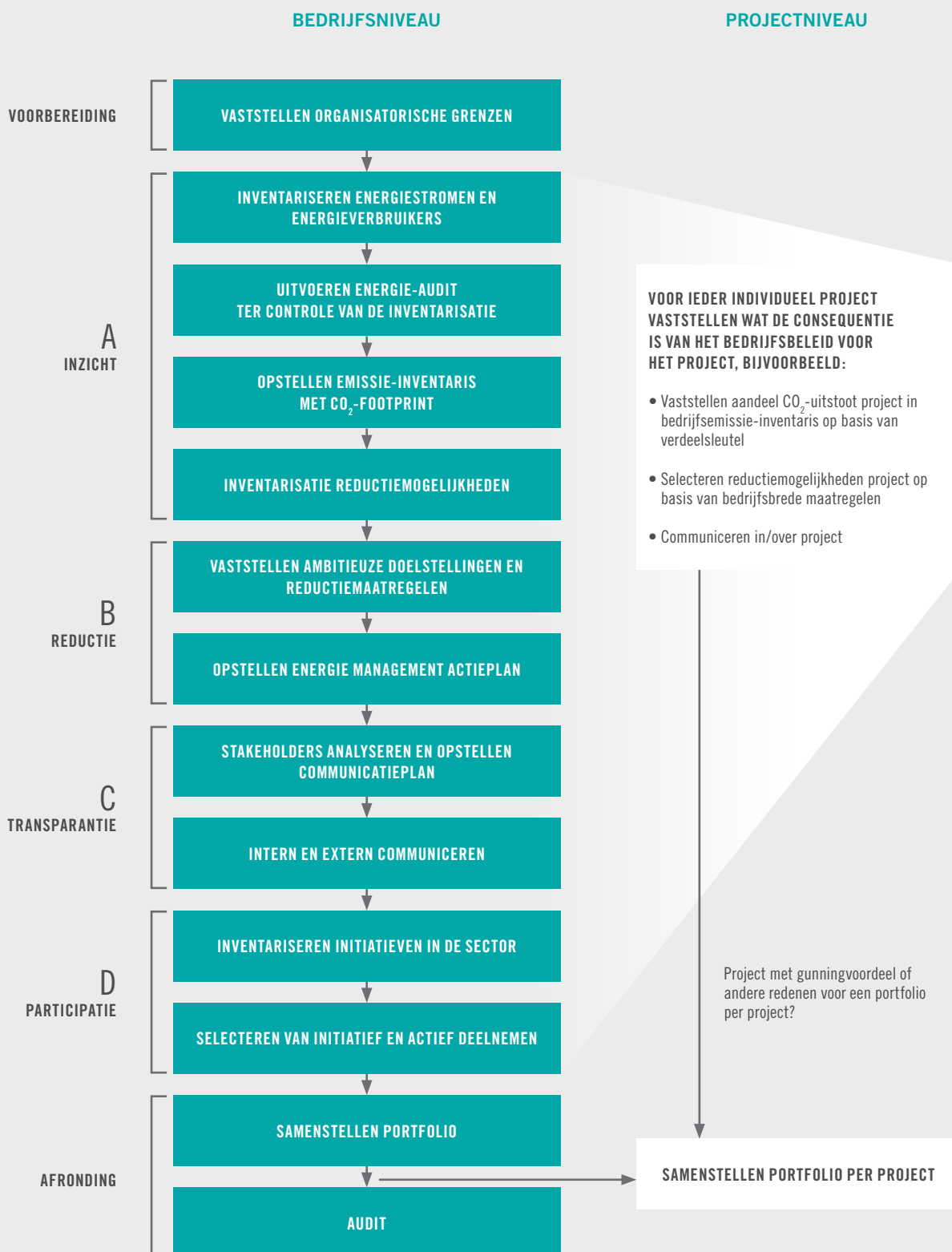
IMPLEMENTA-
TIE VAN DE
CO₂-PRESTA-
TIELADDER
OP NIVEAU 3

4 IMPLEMENTATIE VAN DE CO₂-PRESTATIELADDER OP NIVEAU 3

In onderstaande procesbeschrijving staan de activiteiten voor de implementatie van de CO₂-Prestatieladder op niveau 3 tot aan de certificering. Het bedrijfsportfolio, dat de documenten bevat die gelden voor de gehele organisatie, wordt één keer gemaakt en vervolgens up-to-date gehouden.

Het resultaat van het implementatietraject is een portfolio waarin alle verplichte documenten over het bedrijf, zoals een ingerichte stuurcyclus voor het managen van CO₂-reductie, de communicatie, de externe deelname en uw CO₂-footprint zijn opgenomen. In dit hoofdstuk wordt uitgelegd wat de werkwijze is per activiteit tijdens de implementatie.

Per activiteit wordt als volgt aangegeven welk document bij die activiteit hoort:

Document:

[NAAM DOCUMENT]

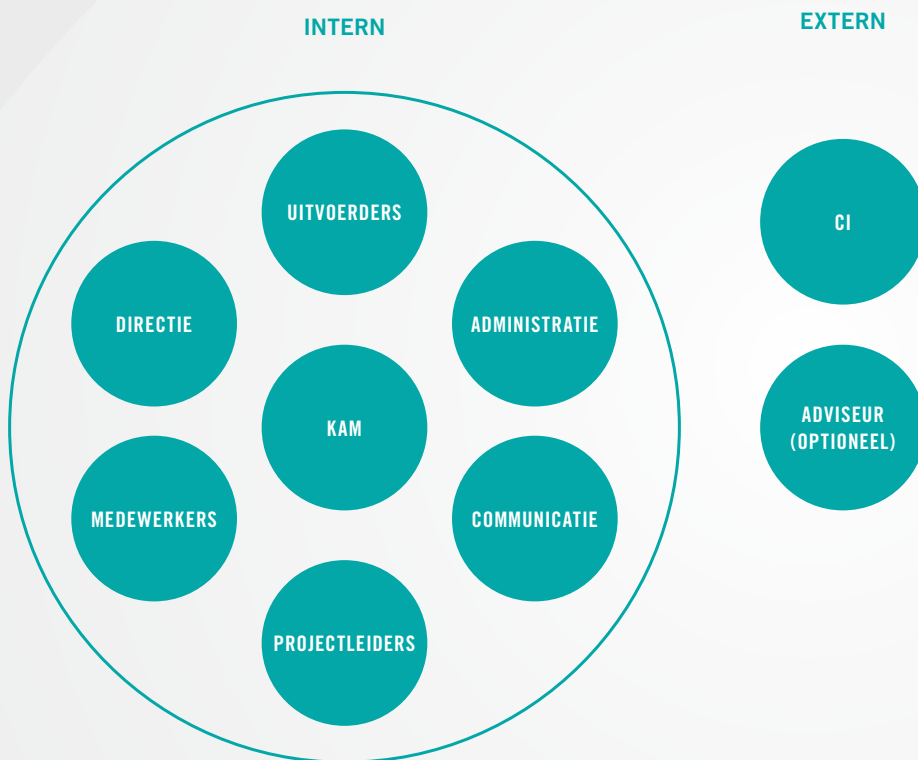
In de bijlage 'Werkinstructie' vindt u voor elk van deze documenten een toelichting die beschrijft welke informatie de documenten moeten bevatten en hoe u deze informatie handig kunt bundelen.

LET OP!

De hierna beschreven werkwijze is een goede manier om de eisen van de ladder in te vullen, maar is niet de enige manier.

4.1 VOORBEREIDING

U stelt een projectteam samen uit eigen medewerkers en eventueel een externe adviseur die u begeleidt. Daarnaast kiest u een Certificerende Instelling (CI) voor de audit. Deze CI mag niet de externe adviseur zijn. Een logische keuze is de CI die ook andere managementsystemen van het bedrijf certificeert, zoals kwaliteit. Zorg ervoor dat de personen binnen de organisatie die een taak hebben in het implementatietraject, op de hoogte zijn gesteld van het implementatieplan. Denk hierbij aan de directie voor het nemen van beslissingen, de administratie voor het verzamelen van data, een verantwoordelijke voor de communicatie-uitingen en de projectmanagers, tendermanagers en uitvoerders van projecten.

Voor alle projecten zal bekeken moeten worden welke van de op bedrijfsniveau bedachte maatregelen voor CO₂-reductie daarin genomen moeten worden. Voor projecten met gunningvoordeel is daarnaast extra aandacht nodig voor de administratieve verantwoording richting de auditor. Het is daarom zeer aan te bevelen dat degene die het CO₂-managementsysteem inclusief de stuurcyclus zal moeten inrichten en opstarten deel uitmaakt van het projectteam. Beslis ook in deze fase hoe de documentatie van de projecten met gunningvoordeel vormgegeven zal worden.

Om een goede aansturing voor de implementatie te hebben is een concrete einddatum wenselijk. Het is daarom verstandig om aan het begin van het implementatietraject een afspraak met de CI te maken voor de datum van de audit, en eventueel met een verificatiebureau voor een verificatie van de footprint. Dit is extra belangrijk als het certificaat beschikbaar moet zijn voor een bepaalde datum.

De projectteamleden voeren de volgende taken uit:

- Het verzamelen van de alle gegevens omtrent gas-, elektriciteit- en brandstofverbruik;
- Het inventariseren van CO₂-reductiemogelijkheden door het verzamelen van ideeën uit het eigen bedrijf en uit andere bedrijven;
- Het laten vaststellen van CO₂-reductiemaatregelen door het management;
- Het communiceren met uw belanghebbenden over uw CO₂-beleid;
- Het op de hoogte zijn van en deelnemen aan een innovatieproject voor CO₂-reductie binnen de sector of de keten;
- Het schrijven van de documenten voor het vereiste portfolio;
- Het inrichten van het Energie Managementsysteem;
- Het uitvoeren van een zelfbeoordeling;
- Projectleiding;
- Het begeleiden van de audit.

Optioneel document:

PROJECTPLAN VOOR IMPLEMENTATIE

DE ORGANISATORISCHE GRENZEN

Om een CO₂-Prestatieladder certificaat te behalen, moet het duidelijk zijn welk bedrijf precies gecertificeerd wordt. Bij organisaties die te maken hebben met zuster-, dochter of moederbedrijven kan het zijn dat slechts een deel van de organisaties gecertificeerd wordt, of juist dat de hele organisatie meegenomen wordt. Dit heet het bepalen van de organisatorische grenzen. Er zijn hier verschillende opties voor. In onderstaande voorbeelden bespreken we kort een aantal van de meest voorkomende gevallen. Voor meer voorbeelden kunt u terecht op de website van SKAO (www.skao.nl/documenten).

Als u de organisatorische grenzen heeft bepaald, verdient het aanbeveling om uw keuze aan de CI voor te leggen. Dit om te voorkomen dat tijdens de audit blijkt dat er toch meer bedrijven betrokken moesten worden.

OPTIE 1:

u heeft een bedrijf (*gearceerd*) zonder moederbedrijf en zonder dochterbedrijven. Dat bedrijf is dan het bedrijf dat binnen de organisatorische grenzen valt.

OPTIE 2:

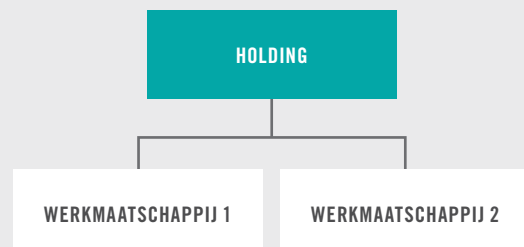
u heeft een bedrijf (*gearceerd*) zonder moederbedrijf maar wel met dochterbedrijven. Uw bedrijf (=holding, *gearceerd*) en de dochterbedrijven (=werk-maatschappijen) waar u invloed op uit kan oefenen vallen allemaal binnen de organisatorische grenzen.

Wanneer er meerdere dochterbedrijven zijn, is optie 2 de meest voor de hand liggende keuze, omdat het minder werk is dan het apart laten certificeren van alle bedrijven. Alle bedrijven in de holding kunnen dan direct gebruik maken van één CO₂-Bewust Certificaat. Bovendien ligt dan de focus voor energiebesparing op de grootste energiestromen in de gehele holding in plaats van de grootste energiestromen in de werkmaatschappij.

OPTIE 1

OPTIE 2

OPTIE 3:

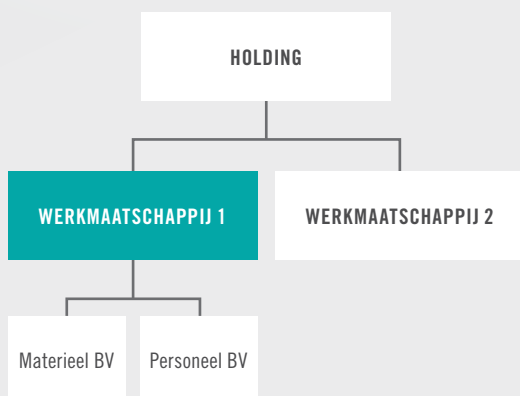
u heeft een bedrijf (*gearceerd*) met een moederbedrijf. Om te bepalen of het moederbedrijf en eventuele zusterbedrijven binnen de organisatorische grenzen vallen, voert u een analyse uit om te bepalen met welke van deze bedrijven uw bedrijf een sterke financiële relatie heeft (zie Bijlage B van het Handboek CO₂-Prestatieladder voor meer details). Als u bijvoorbeeld materieel of personeel inhuurt uit een andere BV in de holding, is de kans groot dat die mee genomen moet worden. Deze analyse ziet er als volgt uit:

1. U kiest eerst het startbedrijf, Werkmaatschappij 1, dat gaat inschrijven op het werk.
2. Vervolgens maakt u een lijst van leveranciers van het startbedrijf en ordent deze lijst op inkoopomzet, van groot naar klein. U neemt, vanaf boven, dat deel van de lijst dat voor 80% van uw inkoop verantwoordelijk is.

De leveranciers die zowel in deze 80%-lijst staan én die deel zijn van het moederbedrijf, worden als geheel meegenomen bij de certificering. Dat wil zeggen dat u ook de CO₂-footprint van deze bedrijven moet bepalen en dat deze bedrijven ook verder mee moeten doen in de implementatie van de CO₂-Prestatieladder.

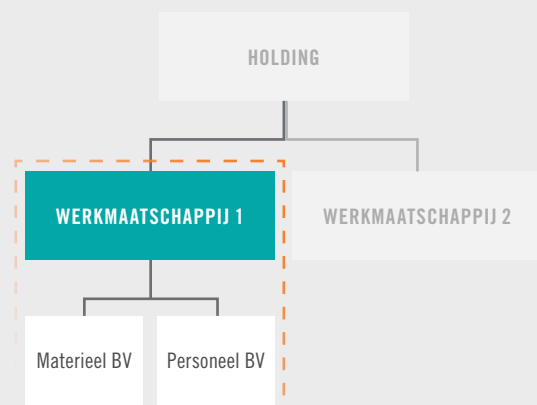
3. Wanneer er in de vorige stap leveranciers in de 80%-lijst staan die ook deel zijn van het moederbedrijf, haalt u deze uit de inkooplijst. Vervolgens trekt u een nieuwe 80%-lijst, en kijkt of hier nog andere onderdelen van het moederbedrijf in voorkomen. Dit herhaalt u tot er geen onderdelen van het moederbedrijf meer in de 80%-lijst staan.

OPTIE 3

OPTIE 3

Voorbeeld organisatorische grens na analyse.

4.2 INZICHT

In deze fase wordt alle energiedata (gas, brandstof en elektriciteit) verzameld van de organisatie conform ISO 14064-1, de internationale norm voor registratie van en rapportage over broeikasgassen.

De activiteiten in de projecten zijn een afgeleide van het beleid op bedrijfsniveau. Dit kunnen bijvoorbeeld generieke maatregelen zijn die u in alle projecten toepast. Uiteraard kunnen zich in individuele projecten kansen voordoen voor extra reductie. Tegelijkertijd is het vanwege deze efficiënte aanpak op bedrijfsniveau en de verschillen tussen projecten ook mogelijk dat bepaalde maatregelen juist niet in elk project worden toegepast.

Voor niveau 3 zijn de scope 1 en 2 CO₂-emissies van toepassing:

SCOPE 1:

Alle emissies door gas (voor bijvoorbeeld gas boilers, warmtekrachtinstallaties en ovens) en brandstof (voor het eigen wagenpark en materieel).¹

SCOPE 2:

Alle emissies die ontstaan door de opwekking van elektriciteit die de organisatie gebruikt, emissies door zakelijke vliegkilometers en emissies door zakelijk gereden kilometers met privéauto's.

Scope 3 emissies betreffen alle overige indirecte emissies, bijvoorbeeld van klanten en leveranciers. Deze emissies zijn pas van toepassing op niveau 4 en 5 van de ladder.

INVENTARISEREN ENERGIESTROMEN EN ENERGIEVERBRUIKERS

De energiestromen worden geïnventariseerd aan de hand van de facturen voor gas, brandstof en elektriciteit, de bedrijfsadministratie van gedeclareerde kilometers en vliegreizen, en de meterstanden. U maakt vervolgens een inventarisatie van de belangrijkste energieverbruikers in het primaire proces zodat u besparingsopties kunt benoemen. Van de grootste emissiebronnen brengt u alle apparaten en al het materieel in kaart die energie gebruiken. Richt u op de activiteiten die veel energie gebruiken, zoals groot materieel, en niet op het koffiezetapparaatje in de bouwkeet. Probeer zoveel mogelijk informatie op te nemen over de bekende verbruiken van de activiteiten die veel energie gebruiken (zoals draaiuren, vermogen, productiehoeveelheden of gevaren kilometers). Inzicht in deze factoren die het energiegebruik beïnvloeden helpen u later om een efficiënte administratie in te richten rondom uw CO₂-footprint. Werk bij het maken van de lijst van energieverbruikers van groot naar klein.

“CO₂-reductie = kostenreductie”

Bedenk dat het systeem van de ladder u niet dwingt om in detail te beschrijven welke elektrische apparaten er in uw hoofdkantoor aanwezig zijn, als uw eigen gegevens aantonen dat het gehele hoofdkantoor slechts een paar procent is van uw totale energieverbruik of CO₂-footprint. Het gaat niet om de laatste procenten!

Document:

OVERZICHT ENERGIESTROMEN EN ENERGIEVERBRUIKERS

¹ Denk ook aan substantiële lekkage van onverbrand gas of koelvloeistoffen.

UITVOEREN ENERGIE-AUDIT

Om te controleren of uw lijst met energieverbruikers compleet is en u alle energiestromen goed in kaart heeft, laat u een tweede persoon met een onafhankelijke blik de lijst met energieverbruikers kritisch nalopen.

In deze globale controle gaat het met name om de volgende vragen:

- Zijn de activiteiten die veel energie verbruiken duidelijk benoemd?
- Zijn er belangrijke activiteiten die veel energie verbruiken of energiestromen over het hoofd gezien?
- Is de lijst voldoende gedetailleerd voor de activiteiten die veel energie verbruiken? Hebben we voor deze activiteiten genoeg inzicht in de individuele gebruikers en hun energieverbruik?
- Op basis van een steekproef van een aantal projecten:
  - is de verdeling van de energiestromen over de bedrijfsonderdelen en de (diverse groepen van) projecten juist?
  - Geeft de lijst met energiestromen een goed beeld van deze projecten?

Als de inventarisatie goed is uitgevoerd, dan komen de totalen van de energiestromen op basis van de facturen globaal overeen met de totalen van alle energieverbruikers. Dan is de energiebalans in evenwicht. Als er een groot verschil is, dan mist u relevante energieverbruikers, heeft u het verbruik verkeerd ingeschat of klopt de meter of factuur niet.

Het doel van de energie-audit is het verkrijgen van een second opinion. Daarom is het van belang dat de persoon die deze energie-audit uitvoert voldoende kennis heeft en onafhankelijk is ten opzichte van degene die de lijst oorspronkelijk heeft opgesteld. U kunt er ook voor kiezen om de audit door een externe partij uit te laten voeren.

Document:

ENERGIE AUDIT VERSLAG

OPSTELLEN EMISSIE-INVENTARIS MET CO₂-FOOTPRINT

De verzamelde gegevens over het verbruik per energiestroom worden omgerekend aan de hand van de CO₂-conversiefactoren uit het Handboek CO₂-Prestatieladder. Aan de hand van deze berekening wordt de CO₂-footprint opgesteld voor de gehele organisatie die binnen de organisatorische grens valt, inclusief de projecten. Doe dit bij voorkeur aan de hand van activiteitgroepen, zoals bijvoor-

beeld grondwerk, betonnen constructies en oeverwerk, en eventueel aan de hand van de organisatiestructuur, zoals bijvoorbeeld per werkmatschappij of locatie. Zo krijgt u inzicht in de grootste emissiebronnen in de organisatie. Gebruik hiervoor de gegevens die al aanwezig zijn (op werkmatschappij- of vestigingsniveau of voor de organisatie als geheel).

Het loont de moeite om genoeg aandacht te besteden aan de uitsplit-

sing naar emissiebronnen, activiteitengroepen en/of organisatieonderdelen. Het inzicht dat een bepaalde emissiebron of bepaalde activiteit relatief weinig bijdraagt aan de totale footprint is net zo waardevol als weten welke activiteiten wel relatief veel bijdragen. Het maakt het mogelijk focus aan te brengen in uw reductieactiviteiten. Zo voorkomt u dat inspanningen worden geleverd die slechts weinig effect hebben.

REKENVOORBEELD

CO₂-FOOTPRINT VAN EEN PROJECT MET GUNNINGVOORDEEL

Uw totale CO₂-footprint is 5.000 ton en het kantoor verbruikt 300 ton. De CO₂-footprint voor al uw projecten is dus 4.700 ton (5.000-300). Daarvan weet u dat 3.000 ton veroorzaakt wordt door asfaltwerk binnen uw projecten, en 1.700 ton door grondverzet.

1. Bepalen verdeelsleutel

Uw totale omzet bedraagt €18 miljoen, waarvan €10 miljoen voor asfaltwerk en €8 miljoen voor grondverzet.

Per euro omzet is de CO₂-uitstoot voor asfaltwerk 0,3 kg CO₂/€ (3.000 ton CO₂/€10 miljoen).

Per euro omzet in grondverzet wordt gemiddeld 0,21 kg CO₂/€ (1.700 ton CO₂/€5 miljoen) uitgestoten.

2. Toepassen verdeelsleutel op project

Voor een project van €2 miljoen waarin €1,5 miljoen asfaltwerk zit en €0,5 miljoen grondwerk is de CO₂-footprint dan:

- €1,5 miljoen x 0,3 kg/€ = 450 ton CO₂ voor het asfaltwerk
- €0,5 miljoen x 0,21 kg/€ = 105 ton CO₂ voor het grondwerk

De totale CO₂-uitstoot van het project is volgens deze toerekening bij benadering 555 ton.

PROJECTEN

Voor de projecten hoeft geen aparte CO₂-footprint van het project bepaald te worden. Het is voldoende om een deel van de bedrijfs-footprint toe te rekenen aan de project-footprint. Hiervoor stelt u eerst vast hoeveel van de energie gebruikt wordt in dat deel van de organisatie dat niet direct met projecten verbonden is, zoals het (hoofd)kantoor.

U kunt dat doen op basis van de cijfers uit de inventarisatie van energiestromen. In de praktijk ligt dit vaak tussen 2% en 10% van het totaal. De rest van de energie wordt dus gebruikt in projecten.

Nu bepaalt u een verdeelsleutel om de CO₂-uitstoot per project te kunnen berekenen. Het bedrijf kan kiezen uit een aantal mogelijkheden voor een verdeelsleutel die past bij de bedrijfsactiviteiten, zolang deze verdeelsleutel:

- een goede meetlat is voor de relatie tussen bedrijfsactiviteit en CO₂-uitstoot/energiegebruik;
- de meest nauwkeurige en betrouwbare verdeelsleutel is;
- aansluit bij de besluitvorming en de CO₂-reductie activiteiten van het bedrijf.²

² De mogelijkheden waaruit u kunt kiezen staan beschreven in hoofdstuk 8 van de Greenhouse Gas Protocol Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard.

U kunt bijvoorbeeld kiezen voor een toewijzing op basis van omzet. U kunt de verdeelsleutel ook baseren op bijvoorbeeld vierkante meters, verwerkte tonnen of een andere verdeelsleutel, afhankelijk van wat het best bij uw bedrijf past. Voor verschillende activiteiten die uw bedrijf uitvoert mag u verschillende verdeelsleutels toepassen. Maak hierbij vooral gebruik van gegevens die u al in uw administratie op bedrijfsniveau registreert. Heeft u bijvoorbeeld al facturen beschikbaar waarop energieverbruiken geregistreerd staan, dan gebruik u die.

Als u redelijk gelijksoortige projecten doet kunt u alle projecten in één keer presenteren. Als u erg verschillende projecten doet dan kan het handig zijn om die op te splitsen, omdat er verschillende soorten reductiemaatregelen van toepassing zijn. Dit kan bijvoorbeeld van toepassing zijn als uw bedrijf twee divisies heeft: één waar vooral asfalteringswerkzaamheden worden uitgevoerd en één waar vooral grondverzet wordt gedaan.

Zoals eerder besproken hoeft u de toerekening van uw bedrijfs-footprint naar een specifiek individueel project alleen aantoonbaar te maken voor projecten met gunningvoordeel. Voor de overige projecten is het voldoende om de verdeling tussen enerzijds de overhead en anderzijds de gehele projectenportefeuille inzichtelijk te maken. Een manier om dit te doen is bijvoorbeeld door uw emissie-inventaris in te delen in 3 secties: overhead, alle projecten samen, en individuele projecten met gunningvoordeel.

De berekening van de CO₂-footprint wordt samen met bijbehorende informatie over de berekeningsmethode, scope en reikwijdte opgenomen in de emissie-inventaris conform ISO 14064-1.

Document:

EMISSIE-INVENTARIS MET CO₂-FOOTPRINT

U kunt de emissie-inventaris laten verifiëren door een daartoe bevoegd verificatiebureau. Tijdens de verificatie wordt gecontroleerd of de emissie-inventaris juist is opgesteld en of de CO₂-footprint cijfermatig klopt. De verificatie levert u punten op in de scoring van de CO₂-Prestatieladder. Zonder verificatie is het nog steeds mogelijk om voldoende punten te scoren om het certificaat te behalen, mits u alle andere onderdelen heel goed invult en verder alle punten haalt.

BESCHIKBARE HULPMIDDELEN

Er zijn op de markt diverse applicaties beschikbaar voor het registreren van en rapporteren over CO₂-uitstoot. Let er hierbij wel op dat de goede conversiefactoren worden gebruikt, namelijk de factoren die in de actuele versie van het CO₂-Prestatieladder Handboek staan.

DEFINIËREN REDUCTIEMOGELIJKHEDEN

Op basis van het geïntariseerde energieverbruik kunt u nadenken over energie- en CO₂-besparingsopties per energiegebruikende activiteit. De nadruk bij de besparingsopties ligt bij de grote energieverbruikers, die veelal deel uitmaken van het primaire proces.

Effectieve opties voor brandstof zijn bijvoorbeeld het hanteren van een A en/of B categorie voor leasewagens, Euro 5 voor vrachtwagens, het regelmatig controleren van bandenspanning en cursussen voor Het Nieuwe Rijden. Voor besparingen op gas kan isolatie of het vervangen van de CV ketel een optie zijn. Voor het materieel kan bijvoorbeeld efficiënt gebruik van machines onderzocht en verbeterd worden (Het Nieuwe Draaien) of gekeken worden naar alternatieve energiebronnen (bouwstroom in plaats van aggregaten). De CO₂-uitstoot uit elektriciteitsverbruik kan verminderd worden door het inkopen van groene stroom, of bijvoorbeeld door energiezuinige lampen of ICT.

Wat de beste besparingsmaatregelen zijn, die het meeste opleveren, verschilt echter van bedrijf tot bedrijf. Dit hangt af van waar in het bedrijf de meeste CO₂-uitstoot veroorzaakt wordt. Het gaat in deze fase om het inventariseren van de mogelijkheden; welke mogelijkheden u daadwerkelijk zult toepassen wordt in de volgende fase besloten.

4.3 REDUCTIE

Nu zoveel mogelijk energie- en CO₂-besparende opties in kaart zijn gebracht, kunt u kiezen welke het meest relevant en interessant zijn voor uw bedrijf en deze vertalen naar concrete maatregelen voor CO₂- en/of energiereductie. Gekoppeld aan deze maatregelen worden ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor CO₂-reductie in Scope 1 en Scope 2 door de directie. Deze doelstellingen dienen een serieuze uitdaging te zijn voor het bedrijf. De beslissingen worden aantoonbaar vastgelegd, bijvoorbeeld in een vergaderverslag.

De doelstellingen kunnen het beste gerelateerd worden aan een factor die met de organisatie meegroeit, zoals het aantal werknemers (FTE's), omzet in euro's of productiehoeveelheden, afhankelijk van wat het best past bij uw bedrijf.

MAATREGELEN

U begint met het definiëren van maatregelen in de projecten, bijvoorbeeld het gebruik van Euro 5 vrachtwagens en het verminderen van stationaire draaiuren van materieel. U kunt ook maatregelen nemen voor het kantoor, bijvoorbeeld LED verlichting, Het Nieuwe Werken en Het Nieuwe Rijden. Hou bij het kiezen van de maatregelen in het oog dat de maatregelen met de grootste CO₂-reductie vaak liggen in de gebieden met de grootste CO₂-uitstoot. Maatregelen op het kantoor hebben bij productiebedrijven vaak geen grote invloed op de totale CO₂-footprint, maar kunnen wel goed gebruikt worden als bewustwordingsmaatregelen. Een ontwerper die in een energiezuinig kantoorgebouw werkt, zal dit misschien doorvertalen naar de ontwerpen die hij maakt.

Bij het bepalen van de maatregelen kunt u goed gebruik maken van de besparingsmaatregelen die andere bedrijven in de sector hebben genomen. Zo hoeft u niet het wiel opnieuw uit te vinden. De ladder vraagt bedrijven daarom om informatie te publiceren, zodat de uitwisseling van ideeën makkelijker wordt.

“De CO₂-Prestatieladder maakt het makkelijker om maatregelen gedaan te krijgen bij de directie, want ze zien nu hoeveel het scheelt”

Indien al uw projecten vergelijkbaar zijn, kan het voldoende zijn om een vaste set maatregelen te definiëren die in principe in alle projecten geldt. Indien u verschillende bedrijfsactiviteiten heeft, bijvoorbeeld als aannemer die zowel asfaltwerkzaamheden als grondwerkzaamheden uitvoert, kunt u per bedrijfsactiviteit bijpassende sets van maatregelen benoemen. Voor individuele projecten is het van belang dat u nagaat of de bedrijfsbrede maatregelen daadwerkelijk zullen worden toegepast. Kiest u ervoor om de bedrijfsbrede maatregelen niet toe te passen in een specifiek project, bijvoorbeeld omdat het in dat project niet mogelijk of niet van toepassing is, of omdat het effect van de maatregel in het specifieke project verwaarloosbaar is, dan is het belangrijk dat u deze keuze kunt

onderbouwen. Kunt u in een project weinig van uw bedrijfsmaatregelen toepassen, dan dient u na te gaan of er wellicht andere maatregelen mogelijk zijn in dat specifieke project, en of het geheel van uw bedrijfsmaatregelen wel voldoende compleet is. Bedenk goed, dat elke maatregel die u neemt gemonitord moet worden. Richt van tevoren het meet- en monitoringssysteem op een efficiënte manier in. De laddersystematiek biedt alle ruimte om maatregelen te definiëren die focussen op de zaken die er toe doen. Een onhandig gekozen maatregel kan tot veel administratieve inspanning leiden, terwijl relatief weinig effect wordt bereikt. Het is belangrijk dat de verhouding tussen de vereiste inspanning en het resultaat in CO₂-reductie goed is.

Als een maatregel in de praktijk tegenvalt, kunt u beslissen om te stoppen met de maatregel en/of de monitoring.

U kunt ook maatregelen ontlenen aan sector en/of keteninitiatieven. Soms zijn slimme verbeteringen in uw eigen bedrijfsprocessen mogelijk door anders met uw leveranciers samen te werken, of uw producten en diensten voor uw klanten te verbeteren. Zo draagt u nog meer bij aan verduurzaming van de keten.

De maatregelen die u uiteindelijk selecteert beschrijft u samen met de doelstellingen in het Energie Management Actieplan.

Document:

ENERGIE MANAGEMENT ACTIEPLAN

“Op de site van SKAO hebben we een goed idee gevonden voor een reductie-maatregel”

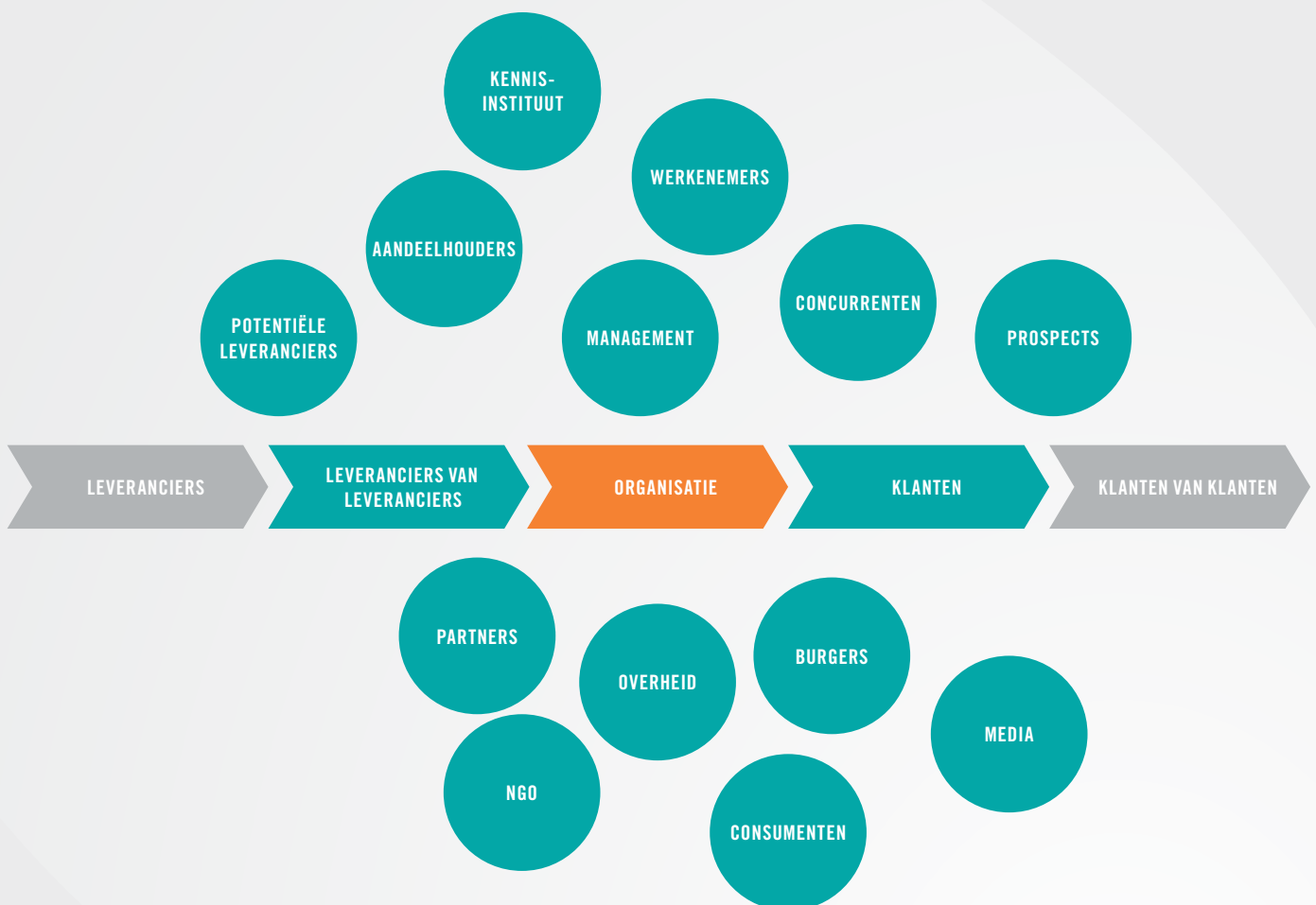

4.4 TRANSPARANTIE

Om een CO₂-Bewust Certificaat te behalen, moet u uw CO₂-inspanningen naar de buitenwereld toe inzichtelijk maken. Zo hebben andere bedrijven, opdrachtgevers en leveranciers een goed beeld van uw ambities en kunnen ze leren van uw ervaringen.

U begint met het inventariseren van de belanghebbenden. Dit zijn in de eerste plaats externe doelgroepen die belang hebben bij CO₂-reductie, zoals bijvoorbeeld een NGO, een provincie of gemeente met een CO₂-reductiebeleid of een potentiële opdrachtgever die CO₂-reductie in projecten wil realiseren.

U kunt deze doelgroepen indien u dit wenst aanvullen met andere partijen, bijvoorbeeld omdat dit bijdraagt aan uw duurzame imago of omdat zij een rol spelen in het realiseren van maatregelen, maar dit is niet verplicht. Denkt u bijvoorbeeld aan interne belanghebbenden (medewerkers, management), leveranciers of opdrachtgevers die de CO₂-Prestatieladder niet gebruiken.

Een belangrijke eis is dat er per jaar minimaal tweemaal intern en tweemaal extern gecommuniceerd moet worden met de belanghebbenden. Dit wordt extern bijvoorbeeld gedaan door een publicatie op de eigen website, het versturen van een nieuwsbrief en het actueel houden van informatie op de site van SKAO. Intern gebeurt dit bijvoorbeeld in het personeelsblad en tijdens bijeenkomsten. Denkt u bij het communiceren met verschillende doelgroepen goed na over welke boodschap voor welke doelgroep belangrijk is en hoe u met deze doelgroep wil communiceren (bijvoorbeeld alleen eenzijdig informeren of juist een interactieve dialoog).

Door veel aandacht te besteden aan interne communicatie krijgt u een steeds grotere betrokkenheid van alle medewerkers die kunnen helpen bij het realiseren van uw ambitie. Hier begint u al mee tijdens de voorbereiding van de certificering. Medewerkers hebben in de praktijk vaak goede ideeën voor energiebesparing omdat zij het dagelijks werk als geen ander kennen.

Houd ook rekening met het feit dat de auditor door het bedrijf heen kan gaan en bij medewerkers onderzoekt in welke mate zij op de hoogte zijn van en meedoen met het CO₂-reductiebeleid. Met name medewerkers die daadwerkelijk maatregelen uitvoeren moeten goed geïnformeerd worden over het energiebeleid en weten wat er concreet van hen wordt verwacht.

In deze fase inventariseert u welke interne en externe belanghebbenden belang hebben bij informatie over uw CO₂-beleid en hoe u deze belanghebbenden op de hoogte zult houden.

Document:
COMMUNICATIEPLAN

Het is van belang om in de periode tot aan de eerste certificering al intern en extern te communiceren. In de twee interne en twee externe communicatie-uitingen vóór de certificering vertelt u de geïdentificeerde interne en externe belanghebbenden over uw reductiedoelstellingen, uw CO₂-footprint en de maatregelen die u neemt.

Document:
COMMUNICATIE-UITING INTERN EN EXTERN

“Veel communiceren, vooral intern, dan gaan de mensen meedoen en die komen met goede ideeën”

4.5 PARTICIPATIE

Een belangrijk onderdeel van de CO₂-Prestatieladder is het deelnemen aan sector- en/of keten-initiatieven die CO₂-besparing tot gevolg hebben. Zo werkt u mee aan innovatie in de sector.

Op niveau 3 is het verplicht om actief deel te nemen aan een sector- en/of keteninitiatief waarin samen wordt gewerkt aan CO₂-reductie. Dat kan een door een ander bedrijf opgestart innovatieproject voor CO₂-reductie zijn. Het opstarten van een dergelijk initiatief hoort bij niveau 4 voor grote bedrijven. Het is ook mogelijk om deel te nemen aan initiatieven buiten de CO₂-Prestatieladder, zoals een innovatie van een branchevereniging of kennisinstituut of een samenwerking met lokale partijen.

U begint met een inventarisatie van mogelijke initiatieven die relevant kunnen zijn voor uw bedrijf. Dit kan bijvoorbeeld door de websites van de op niveau 4 en 5 gecertificeerde bedrijven te bezoeken, naar hun CO₂-Prestatieladder pagina te gaan en daar voor sectorinitiatief te kiezen. Ook op de website van SKAO staan veel initiatieven verzameld. Daarnaast kunt u contact opnemen met uw branchevereniging om na te gaan wat er in uw branche gebeurt aan initiatieven, mogelijk in samenwerking met opdrachtgevers. Denkt u ook eens aan bestaande initiatieven of innovatietrajecten waar u al deel van uitmaakt. Mogelijk kunnen deze bestaande initiatieven uitgebreid worden met een energie- en/of CO₂-component.

U kunt zo onderzoeken welk initiatief interessant is voor u om aan deel te nemen. Daarbij is het van belang dat het initiatief:

- betrekking heeft op dat energiegebruik of die emissies die binnen uw bedrijf en binnen uw projecten significant zijn;
- gericht is op CO₂-reductie door een beter product, een betere dienstverlening of een beter werkproces te ontwikkelen;
- vernieuwend is.³

Het is belangrijk dat het door u gekozen initiatief u naar verwachting nieuwe mogelijkheden zal bieden om uw belangrijke Scope 1 en 2 emissies terug te dringen in uw projecten. Actieve deelname bestaat uit het 'halen en brengen' van informatie en een bijdrage in uren van een medewerker en/of (beperkt) geld om bijvoorbeeld onderzoek te financieren.

Op basis van de lijst met mogelijke initiatieven beslist de directie aan welk initiatief u deel zult gaan nemen. De onderbouwing van deze keuze moet u vastleggen. Door deelname aan een sectorinitiatief krijgt u kennis over innovaties die u kunnen helpen om nieuwe maatregelen te implementeren en zo energie en kosten te besparen.

U registreert uw actieve deelname aan het initiatief bijvoorbeeld door middel van notulen of verslagen van bijeenkomsten of andere documentatie van de genomen acties in het initiatief. Ook bent u in uw communicatie-uitingen transparant over uw deelname aan het initiatief.

Document:

INVENTARISATIE MOGELIJKE INITIATIEVEN EN KEUZE INITIATIEF

“Je kunt met ketenpartners véél meer bereiken dan in je eentje”

---

³ Zie de toelichting op eis 4.D.1 in het Handboek op pagina 106.

4.6 EEN MANAGEMENTSYSTEEM INRICHTEN

U dient op gestructureerde wijze uw CO₂-beleid in te richten. De CO₂-Prestatieladder biedt voor deze inrichting een soortgelijke methode als bijvoorbeeld ISO 9001 of ISO 14001: het managementsysteem. Dit is gebaseerd op de Plan-Do-Check-Act stuurcyclus zoals beschreven in Hoofdstuk 2.1.

Meestal wordt de stuurcyclus voor CO₂-beleid geïntegreerd met een bestaand managementsysteem, maar het kan ook geheel los staan. In het eerste geval past u het bestaande handboek voor ISO 9001 of 14001 aan en in het tweede geval richt u een apart systeem in. Het is het handigst om het CO₂-systeem te integreren in uw bestaande systeem, zodat het onderdeel wordt van bestaande en bekende processen en procedures.

Centraal in het inrichten van het managementsysteem staat:

- Verantwoordelijkheden voor de verschillende taken en documenten;
- De invulling van de Plan-Do-Check-Act stuurcyclus voor CO₂;
- De jaarlijkse interne audit van het CO₂-managementsysteem;
- De jaarlijkse directiebeoordeling van het CO₂-managementsysteem.

4.7 DE AUDIT

Tijdens het implementatietraject wordt het portfolio samengesteld. Dit is het dossier waarin alle documentatie wordt opgenomen, dat door de auditor wordt beoordeeld.

Vóór de echte audit zal u een eerste interne audit (“pre-audit”) uit (laten) voeren om een succesvolle certificering te borgen. U dient hierbij een zelfbeoordeling te doen aan de hand van de audit checklijsten uit bijlage D van het Handboek CO₂-Prestatieladder. Zo controleert u of u voldoende scoort om een CO₂-Bewust certificaat te behalen.

Fase 1 van de audit door de CI zal bestaan uit een beoordeling van de documenten. Hier zult u feedback krijgen op het portfolio van het bedrijf en de projecten met gunningvoordeel, en heeft u de tijd om missende zaken aan te vullen. Fase 2 bestaat uit een beoordeling op locatie. Voor het deel van het portfolio over de projecten met gunningvoordeel zal tijdens de audit een steekproef genomen worden.

“Als het nuttig is dan doen we het vanwege innovatie uitstraling in de markt of kostenreductie”

An aerial night view of a city skyline, likely Amsterdam, featuring a river and a bridge. The city lights are reflected in the water. A large, semi-transparent blue circle is overlaid on the left side of the image.

05

IN STAND

HOUDEN VAN

DE CO₂-PRES-

TATIEELADDER

OP NIVEAU 3

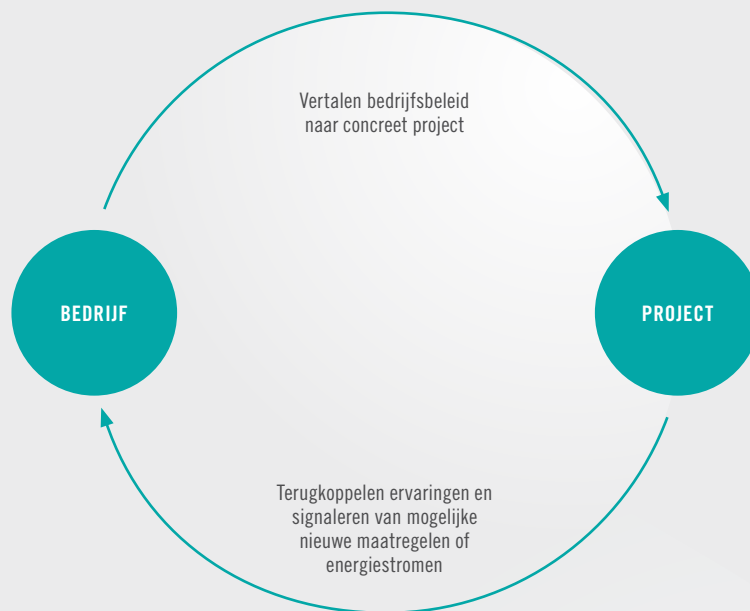

5 IN STAND HOUDEN VAN DE CO₂-PRESTATIELADDER OP NIVEAU 3

Om uw CO₂-Prestatieladder niveau 3 in stand te houden, en het CO₂-Bewust Certificaat de komende jaren te behouden, moet u gedurende het jaar reductiemaatregelen uitvoeren, verbruik registreren, communiceren en processen in de organisatie periodiek bijwerken en evalueren. Door het doorlopen van de Plan-Do-Check-Act stuurcyclus (zie *Hoofdstuk 2.1*) zorgt u ervoor dat u werkt aan voortdurende verbetering. Het is belangrijk dat de activiteiten continu plaatsvinden, in plaats van slechts éénmalig. Zo zorgt u ervoor dat u uw beleid ook daadwerkelijk uitvoert en dat het onderdeel wordt van de dagelijkse bedrijfsvoering. Op deze manier blijft u voldoen aan de eisen en behoudt u uw certificaat.

5.1 PLAATS VAN PROJECTEN IN UW SYSTEEM

In de dagelijkse praktijk nemen uw projecten een belangrijke plek in. De maatregelen die u op bedrijfsniveau kiest voert u uit in uw projecten.

Nu u gecertificeerd bent gaat u aan de slag met het verder vergroten van uw kennis over de mogelijkheden in projecten. Daarvoor is het van belang dat u niet alleen uw bedrijfsbrede maatregelen toepast in de projecten, maar ook dat u terugkoppeling krijgt uit de projecten over ervaringen en nieuwe maatregelen of energiestromen tijdig signaleert. In de communicatie met projectleiders is het handig om een standaard lijst van (mogelijke) maatregelen te hanteren, eventueel per type activiteit, om de projectleiders te stimuleren na te denken over de mogelijkheden en hun ervaringen te delen.

Voor projecten met gunningvoordeel is het heel belangrijk om direct te beginnen met het vastleggen van uw activiteiten in het project, zodat u goed voorbereid bent op de jaarlijkse controle-audit. Dit begint al bij de discussie over de kansen en mogelijkheden in het project en de onderbouwing van het wel of niet toepassen van bepaalde maatregelen.

5.2 INZICHT IN UW ENERGIEGEBRUIK

Gedurende het jaar verzamelt u de benodigde informatie over uw energiegebruik, zoals facturen van de energieleverancier of overzichten van de leasemaatschappij, om uw footprint op te kunnen stellen. Dit moet minimaal eenmaal per jaar gebeuren. Om meer inzicht te krijgen in trends, tijdig bij te kunnen sturen en voldoende inhoud te hebben voor uw halfjaarlijkse communicatie, kan het handig zijn om de footprint elk halfjaar of zelfs elk kwartaal op te stellen. Dit kan ook helpen om het verzamelen van de gegevens en het opstellen van de footprint meer gestructureerd en dus sneller te laten verlopen.

De lijst van energiegebruikers en energiestromen die u voor het behalen van het certificaat heeft opgesteld, moet periodiek gecontroleerd worden aan de hand van de energie-audit. De nadruk ligt hier bij het controleren of de bestaande lijst volledig is en voldoende diepgang heeft.

U kunt zich bijvoorbeeld afvragen:

- Zijn er nieuwe typen projecten bijgekomen?
- Is het nodig om meer inzicht te krijgen in een bepaalde energiestroom, omdat hier maatregelen voor benoemd zijn of omdat er niet voldoende inzicht is in de reductiemogelijkheden?
- Is de huidige manier van monitoring voldoende?

VERBETEREN VAN INZICHT:

EEN VOORBEELD

U heeft één brandstoftank waar zowel door al het materieel als door alle personenauto's uit getankt wordt. Uit uw energie audit blijkt dat deze hoeveelheid brandstof één van de grootste bijdragen levert aan uw totale energieverbruik en footprint en daarom wilt u maatregelen formuleren. U registreert echter niet naar welke gebruiker de brandstof precies gaat.

In dit geval kan het de moeite waard zijn om meer inzicht te krijgen in de verdeling van de getankte brandstof over de diverse gebruikers, bijvoorbeeld door een registratiesysteem op de tank te installeren of door aparte tankvoorzieningen voor aparte typen gebruikers te hanteren.

5.3 ENERGIE MANAGEMENT ACTIEPLAN UITBOUWEN

Naast de uitvoering en monitoring van de huidige maatregelen en het actief deelnemen aan het initiatief, is het belangrijk om te blijven nadenken welke mogelijkheden er verder zijn voor CO₂-reductie.

Hou daarbij rekening met de dosering van uw inspanningen: wat doet u nu, en wat doet u volgend jaar? In het begin zal u veel bezig zijn met maatregelen die zich richten op 'laaghangend fruit', maar om te zorgen dat u ook in komende jaren voldoende maatregelen neemt zult u steeds meer moeten kijken naar uw kernproces. Naast de

terugkoppeling uit projecten kunt u ook inspiratie en kennis opdoen in uw omgeving, bijvoorbeeld bij andere bedrijven in de sector of in (bestaande of nieuwe) initiatieven. Stimuleer ook uw medewerkers om met ideeën te komen.

“De directeur besteedt elk jaar tijdens de nieuwjaars-toespraak aandacht aan het CO₂-beleid en het belang hiervan voor het bedrijf”

5.4 STRUCTURELE COMMUNICATIE

U communiceert ook na het behalen van het certificaat structureel met interne en externe doelgroepen.

Deze communicatie gaat over de actuele CO₂-footprint, de voortgang die u heeft geboekt met maatregelen en de ervaringen van de afgelopen periode. Omdat u regelmatig moet communiceren is het dus van belang om regelmatig de CO₂-footprint op te stellen, zodat u voldoende inhoud heeft voor uw communicatie-uitingen. U zorgt er ook voor dat uw

websitepagina actueel is met de laatste informatie over uw CO₂-footprint en reductie-inspanningen. Dit is vereist voor het behoud van uw certificaat en zorgt ervoor dat informatie over uw CO₂-beleid bereikbaar is voor geïnteresseerde bedrijven, opdrachtgevers en andere belanghebbenden.

5.5 VERGROTEN INTERNE BEWUSTWORDING

Na certificering zult u een strategie moeten bedenken om de rest van het bedrijf, dat niet direct bij het certificeringstraject betrokken was, mee te krijgen.

Regelmatig communiceren is niet alleen een eis van de ladder, het is ook belangrijk voor het vergroten van de bewustwording binnen het bedrijf. Doordat u herhaaldelijk communiceert richting uw medewerkers wat het belang is van het CO₂-reductiebeleid en hoe zij hieraan kunnen bijdragen, zorgt u voor een goede uitvoering van uw maatregelen en stimuleert u hen om met ideeën te komen. Het duidelijk maken van reeds behaalde reductie of het

communiceren over projecten met CO₂-gerelateerd gunningvoordeel kan ook bijdragen aan de motivatie van uw medewerkers. Maak het makkelijk voor uw medewerkers om een bijdrage te leveren en geef ze toegang tot de informatie rondom uw CO₂-beleid. Het management en de personen die verantwoordelijk zijn voor het CO₂-beleid hebben een hierin belangrijke voorbeeldfunctie.

“We hebben al groene stroom voor ons hoofdkantoor. Nu kijken we samen met onze energieleverancier of we ook onze bouwaansluiting kunnen vergroenen”

5.6 EVALUATIE EN STURING

Tijdens de jaarlijkse interne audit gaat u na of de gemaakte plannen daadwerkelijk goed worden uitgevoerd en of u nog steeds volledig aan alle eisen voldoet. Dit is een goed moment om op een rijtje te zetten wat er nog niet goed gaat.

De uitkomst van de interne audit wordt samen met informatie over de voortgang op de doelstellingen door de directie besproken in de jaarlijkse directiebeoordeling.

Tijdens deze directiebeoordeling kunt u bijvoorbeeld de volgende vragen behandelen:

- Zijn de bestaande maatregelen voldoende om doelstellingen te realiseren?
- Zijn de doelstellingen nog voldoende ambitieus?
- Is het initiatief nog voldoende nuttig? Sluit het nog aan bij reductiekansen? Kunnen we de komende tijd nog voldoende informatie brengen?
- Wat kunnen we verbeteren en welke verbetering doen we eerst?
- Verloopt de verzameling van gegevens goed en zijn deze van voldoende kwaliteit?
- Hebben we genoeg inzicht?
- Welke nieuwe uitdagende maatregelen kunnen we de komende tijd testen in een pilot?
- Willen we doorgroeien naar een hoger niveau?
- Moeten we de monitoring van een niet-effectieve maatregel aanpassen?

Op basis van de uitkomst van de directiebeoordeling kan het nodig zijn om de bestaande plannen aan te passen of uit te bouwen.

De directiebeoordeling kan ook een geschikt moment zijn om te kijken naar ontwikkelingen in de sector op het gebied van CO₂. Dit kan aanleiding zijn om na te denken over hoe u de kennis en ervaring die u opdoet in het kader van de CO₂-Prestatieladder verder nog kunt gebruiken om u te positioneren richting opdrachtgevers en andere marktpartijen. Deze kennis is bijvoorbeeld zeer bruikbaar in situaties waar de opdrachtgever niet de CO₂-Prestatieladder hanteert maar wel ambities heeft om CO₂- of energiereductie in projecten te realiseren of wanneer u gevraagd wordt om uw eigen duurzaamheidsbeleid toe te lichten.

5.7 BEHOUDEN VAN HET CERTIFICAAT

Het behaalde certificaat is drie jaar lang geldig.

De CI zal elk jaar een jaarlijkse ladderbeoordeling uitvoeren om te kijken of nog steeds aan de eisen wordt voldaan. Na drie jaar zal uw bedrijf volledig opnieuw moeten laten zien dat aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder wordt voldaan, dit gebeurt door een zogenaamde herbeoordeling door de

CI. Hou ook regelmatig de website van de SKAO in de gaten om tijdig op de hoogte te zijn van wijzigingen in het Handboek, zodat u deze op tijd door kunt voeren.

06

UITBOUWEN

NAAR

NIVEAU 4

EN 5

6 UITBOUWEN NAAR NIVEAU 4 EN 5

Vanaf niveau 4 richt de ladder zich ook op de invloed die uw bedrijf heeft in de keten. Bij bouwbedrijven zal dit bijvoorbeeld gaan om de inkoop van materialen en het energiegebruik van gebouwde objecten, bij ingenieursbureaus om de ontwerpen.

Bedrijven moeten een beeld krijgen van hoe zij de invloed die zij hebben kunnen gebruiken om CO₂-emissies waar dan ook in uw keten terug te dringen. Het bedrijf moet voor twee van de belangrijkste emissie-categorieën een ketenanalyse maken (voor een klein bedrijf is één ketenanalyse voldoende) en op basis hiervan in samenwerking met ketenpartners effectieve maatregelen nemen in de keten. Op niveau 5 dient het bedrijf aan te tonen dat het daadwerkelijk inzicht vergroot bij partijen in de keten en effectieve invloed op hen uitoefent. Dit kunnen leveranciers zijn, maar ook opdrachtgevers of andere relevante partijen.

Wilt u beginnen met het klimmen naar een hoger niveau, dan kunt u bijvoorbeeld nadenken over de volgende vragen:

- Hoe zien onze Scope 3 emissies er globaal uit en wat is onze invloed in de keten?
- Welke potentiële partners zijn er in onze omgeving die een rol kunnen spelen bij innovatie?
- Welke innovaties lopen er al binnen ons bedrijf en hoe houden deze verband met CO₂?

Op niveau 4 dient het bedrijf ook aan te tonen dat het aantoonbaar voortgang boekt met het behalen van de gekozen doelstellingen op niveau 3 en de ontwikkeling van nieuwe maatregelen. Op niveau 5 wordt aangetoond dat eerder geformuleerde kwantitatieve doelstellingen worden gerealiseerd en dat de prestaties in evenwicht zijn met die van sectorgenoten. Als eerder gestelde doelen eenmaal zijn bereikt, dient het bedrijf aan te tonen dat nieuwe uitdagingen worden opgepakt door het formuleren van nieuwe doelen.

Grote bedrijven dienen vanaf niveau 4 een dialoog te voeren met een overheid en een maatschappelijke organisatie als hulpmiddel om structurele aandacht voor CO₂-reductie te verankeren in de bedrijfscultuur. Punten van zorg worden aantoonbaar opgepakt door het management. Op het hoogste niveau richt het bedrijf haar inspanningen in het eigen bedrijf en in de sector op het tempo van CO₂-reductie dat maatschappelijk noodzakelijk wordt gevonden. Het laat zien welke concrete reductiedoelen daartoe de komende jaren in het eigen bedrijf (de processen en materialen in alle projecten) gerealiseerd zullen worden en welke rol de betreffende maatschappelijke partijen daarbij zullen spelen. De vertaling van het hogere ambitieniveau in alle eisen wordt concreet gecommuniceerd.

Grote bedrijven dienen ook vanaf niveau 4 initiatief te nemen tot ontwikkeltrajecten samen met sectorgenoten waardoor nieuwe maatregelen voor verdergaande CO₂-emissie reductie beschikbaar komen voor toepassing in de sector. Bij de communicatie van het bedrijf nemen deze projecten een belangrijke plaats in. Op het hoogste niveau trekt het bedrijf aantoonbaar op met een overheid en een maatschappelijke organisatie om samen heel actief te gaan zorgen dat (voor de sector) nieuwe of innovatieve maatregel(en) sectorbreed toegepast worden. Het bedrijf past deze maatregelen ook zelf toe en blijft actief als voortrekker binnen de sector zolang overheid en NGO dat noodzakelijk vinden voor het op gang helpen van het programma.

BEGRIPPEN- LIJST

A photograph of a red truck trailer filled with stacks of wooden planks. The planks are neatly stacked and secured with blue straps. The truck is viewed from a low angle, showing the side of the trailer and the sky above. The text 'BEGRIPPEN-LIJST' is overlaid in white on the top left.

7 BEGRIPPENLIJST ⁴

Projecten	Een bouwproject op een bouwplaats, een onderhoudscontract, een advies- en ontwerp opdracht, of een levering van goederen en diensten
Projecten met CO₂- gunningvoordeel	<i>Projecten van het bedrijf met CO₂-Bewust Certificaat die bij een aanbesteding aan het bedrijf zijn gegund, en:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Waarop het bedrijf heeft ingeschreven onder bijvoeging van het CO₂-Bewust Certificaat van het bedrijf, of - Waarop het bedrijf heeft ingeschreven inclusief een aangeboden CO₂-ambitieniveau conform hoofdstuk 4 van het Handboek (EMVI-criteria), en tijdens de looptijd een CO₂-Bewust Certificaat heeft voorgelegd
Keten	Een bepaalde lijn van aanvoerende en afnemende bedrijven
Sector	Alle bedrijven samen die actief zijn in een bepaalde categorie producten of diensten
Carbon of CO₂- footprint	Synoniem voor CO ₂ -voetafdruk of CO ₂ -emissie-inventaris: een maat voor de uitstoot van CO ₂ als gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen in het verkeer, luchtvaart, transport, productie van elektriciteit, verwarming et cetera.
Scope 1 emissies	Emissies door de eigen organisatie, zoals emissies door eigen gas gebruik (bijv. gas boilers, warmtekrachtinstallaties en ovens) en emissies door het eigen wagenpark.
Scope 2 emissies	Emissies die ontstaan door het opwekken van elektriciteit die de organisatie gebruikt, zoals emissies door centrales die deze elektriciteit leveren. SKAO rekent Business travel (zakelijke vluchten en zakelijke reizen met privé-auto's) tot Scope 2.
Scope 3 emissies	Emissies die het gevolg zijn van de activiteiten van het bedrijf maar voortkomen uit bronnen die geen eigendom van het bedrijf zijn noch beheerd worden door het bedrijf. Voorbeelden zijn emissies voortkomende uit de productie van ingekochte materialen, de verwerking van het afval en het gebruik van het door het bedrijf aangeboden/verkochte werk, dienst of levering.

⁴ Voor een uitgebreide begrippenlijst, zie Bijlage A van het Handboek.

Klein bedrijf

Diensten: totale CO₂-uitstoot maximaal (≤) 500 ton per jaar

Werken/leveringen:

- totale CO₂-uitstoot kantoren en bedrijfsruimten maximaal (≤) 500 ton per jaar
- totale CO₂-uitstoot alle bouwplaatsen en productielocaties maximaal (≤) 2.000 ton per jaar

Middelgroot bedrijf

Diensten: totale CO₂-uitstoot maximaal (≤) 2.500 ton per jaar

Werken/leveringen:

- totale CO₂-uitstoot kantoren en bedrijfsruimten maximaal (≤) 2.500 ton per jaar
- totale CO₂-uitstoot alle bouwplaatsen en productielocaties maximaal (≤) 10.000 ton per jaar

Groot bedrijf

Diensten: totale CO₂-uitstoot meer dan (>) 2.500 ton per jaar

Werken/leveringen:

- totale CO₂-uitstoot kantoren en bedrijfsruimten meer dan (>) 2.500 ton per jaar
- totale CO₂-uitstoot alle bouwplaatsen en productielocaties meer dan (>) 10.000 ton per jaar

COLOFON

Deze handleiding is tot stand gekomen in opdracht van SKAO. SKAO bedankt Rijkswaterstaat en ProRail voor hun waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van de handleiding.

De quotes komen deels van de deelnemers aan het onderzoek “Nut en noodzaak van de CO₂-Prestatieladder” dat Primum in april 2012 uitvoerde.

Teksten: Primum

Vormgeving: Rijk Concept & Creatie

Publicatiedatum: 23 april 2014

Versie: 1.0

CO₂-PRESTATIELADDER®

Samen zorgen voor minder CO₂

Zuilenstraat 7a
3512 NA Utrecht
030-711 6800
info@skao.nl
www.skao.nl